

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 โดยกำหนดแนวการจัดการศึกษาไว้ในมาตรา 22 ว่า การจัดการศึกษา ต้องยึดหลักผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และให้ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ มาตรา 25 รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การศึกษาและนันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้อื่นอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ มาตรา 27 ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีจุดหมายเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจน เพื่อการศึกษาต่อ และมาตรา 29 ให้สถานศึกษา ร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชนเพื่อให้ชุมชนมีการจัดศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสารและรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้ง หาวิธีสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ในการพัฒนาระหว่างชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 7 - 9)

นอกจากนี้ เพื่อเป็นการสนองตอบเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่ต้องการให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษามากขึ้น กระทรวงศึกษาธิการ จึงกำหนดในมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 โดยให้สถานศึกษาทุกแห่ง ที่จัดการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน ต้องจัดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 2) และกำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็น 3 ลักษณะ คือ 1) กำกับ 2) ส่งเสริม สนับสนุน และ 3) มีอำนาจอื่นตามที่กฎหมาย กฎ ระเบียบ และประกาศที่เกี่ยวข้อง ได้กำหนดไว้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547 : 11)

การดำเนินการจัดการศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ต้องเริ่มต้นที่การปฏิรูปหลักสูตร เพราะหลักสูตร มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาทุกระดับ และทุกระบบการศึกษา เป็นเสมือนแม่บท ที่กำหนดแบบแปลนของการจัดการเรียนรู้ เป็นแผนยุทธศาสตร์ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จที่ต้องการ เป็นตัวแปลงทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติ และเป็นแนวทางให้ครูได้นำไปใช้ในการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ (วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. 2545 : 1)

การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ก็คือ การที่สถานศึกษาพยายามวางโครงการเพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตรงตามจุดหมายที่กำหนดไว้ และเป็นโครงสร้างการจัดโปรแกรมการเรียนรู้ตามจุดหมาย เนื้อหาสาระและเป็นวิธีการสำคัญที่สนองตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษา ให้ประสบความสำเร็จ ดังนั้น สถานศึกษาและชุมชนต้องหาวิธีการที่จะทำให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างสถานศึกษากับชุมชน เพื่อความสำเร็จของการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา กล่าวคือ สถานศึกษา ต้องปรับมุมมองใหม่ โดยจัดให้ เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือประวัติศาสตร์ท้องถิ่น มาไว้ในหลักสูตร (อนุก นาคะบุตร. 2545 : 2) สอดคล้องกับ กรมวิชาการ (2544 : 3) ที่กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เป็นภารกิจสำคัญยิ่ง ที่สถานศึกษาต้องดำเนินการ โดยเชื่อมโยงกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ยึดมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระต่างๆ และมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นเป็นหลัก เพื่อพัฒนาผู้เรียนได้เต็มตามศักยภาพ และตอบสนองความถนัด ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และชุมชนท้องถิ่นนั้น เพราะท้องถิ่นมีความแตกต่างกัน ทั้งในสภาพภูมิศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติ อาชีพ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ภาษา ศาสนา และความเป็นอยู่ การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น นับเป็นการเรียนรู้จากชีวิตจริง เป็นการเรียนรู้ที่พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เป็นการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกันแก้ปัญหาและนำมาประยุกต์ใช้ในชุมชน

อย่างไรก็ตามปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษามีหลายประการแต่ที่สำคัญอย่างยิ่งได้แก่ สถานภาพและขนาดของสถานศึกษาของผู้เกี่ยวข้องเพราะ สถานภาพที่แตกต่างกันอาจเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้การปฏิบัติงานของสถานศึกษาแตกต่างกัน ตำแหน่งหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาที่แตกต่างกัน ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้บริหาร โรงเรียน อาจมีแนวคิดในการปฏิบัติด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนแตกต่างกันด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของวรวรรณ เกื้ออนาคี (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานตามบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษา และผู้บริหาร โรงเรียน

พบว่า สภาพปัจจุบัน ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอจากการศึกษางานวิจัยที่บ่งชี้ว่ามีปฏิสัมพันธ์ระหว่างขนาดสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาต่อการดำเนินงานด้านต่าง ๆ เช่น ผลการวิจัยของอนุชา ลมคำภา (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในกระบวนการวางแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษาในอำเภอหนองเรือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนปฏิบัติการประจำปีตามขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาขนาดใหญ่และสถานศึกษาขนาดเล็กมีส่วนร่วมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้สภาพของผู้เกี่ยวข้องแล้ว ยังพบว่า ขนาดสถานศึกษาที่แบ่งตามจำนวนนักเรียนนั้นเป็นตัวกำหนด เช่น บุญเลี้ยง ทุมคำ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพการปฏิบัติงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดกลางมีสภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน สภาพการปฏิบัติงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาทุกขนาด พบว่า งานการเรียนการสอน งานวัสดุประกอบหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอน งานวัดผลประเมินผล งานห้องสมุด งานด้านการวางแผนและกำหนดวิธีการดำเนินงาน งานส่งเสริมการสอน พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดกลางมีสภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของคำดี จันทเกษ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานประถมศึกษา จังหวัดหนองคาย ในปี 2546 พบว่า เมื่อเปรียบเทียบการดำเนินการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนประถมศึกษา ตามความคิดเห็นของครู ที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นต่อการดำเนินงานโดยรวมของครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จากการเปรียบเทียบโรงเรียนขนาดใหญ่มีการดำเนินการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นสูงกว่า โรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก

ข้อเสนอแนะจากผลการประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานองคาย เขต 1 ในปีการศึกษา 2548 ที่ผ่านมา พบว่า สถานศึกษามีความพึงพอใจต่อการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ในด้านการจัดทำหลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 77.8 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 62.5 และด้านการใช้สื่อการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ

23.3 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1. 2549 ก : 27) นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น มาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 พบว่า มีผู้ให้ทัศนะสอดคล้อง และแตกต่างกันบ้างในรายละเอียด เช่น จำกัด ดวงศรี (2549 : สัมภาษณ์) ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ได้ให้ความเห็นว่าการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการส่งเสริมอย่างมาก เพราะจะต้องมีการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดทำเนื้อหา และการจัดทำสื่อการเรียนรู้ ซึ่งจำเป็นจะต้องอาศัยวิทยากร ในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งต้องมียุทธศาสตร์สนับสนุน ขณะที่สุนทร ชัยจันทร์ (2549 : สัมภาษณ์) กรรมการและเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ได้ให้ความเห็นว่า สภาพความพร้อมของสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน และตั้งอยู่ในชุมชน ท้องถิ่นที่แตกต่างกันย่อมส่งผลต่อการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาได้

ด้วยเหตุผลข้างต้น สถานศึกษาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้มีหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น โดยใช้ทรัพยากร ขนบธรรมเนียมประเพณีและอื่น ๆ รวมทั้ง ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้และมีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตของผู้เรียนโดยตรง จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัย จึงมีความสนใจที่จะศึกษา การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 เพื่อทราบว่ามีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรหรือไม่เพียงใด คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นหรือมีข้อเสนอแนะต่อเรื่องดังกล่าวอย่างไร และในการดำเนินงานของสถานศึกษานั้น เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หรือไม่ ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลเพื่อส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษา สามารถพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น โดยเชื่อมโยงกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้มีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

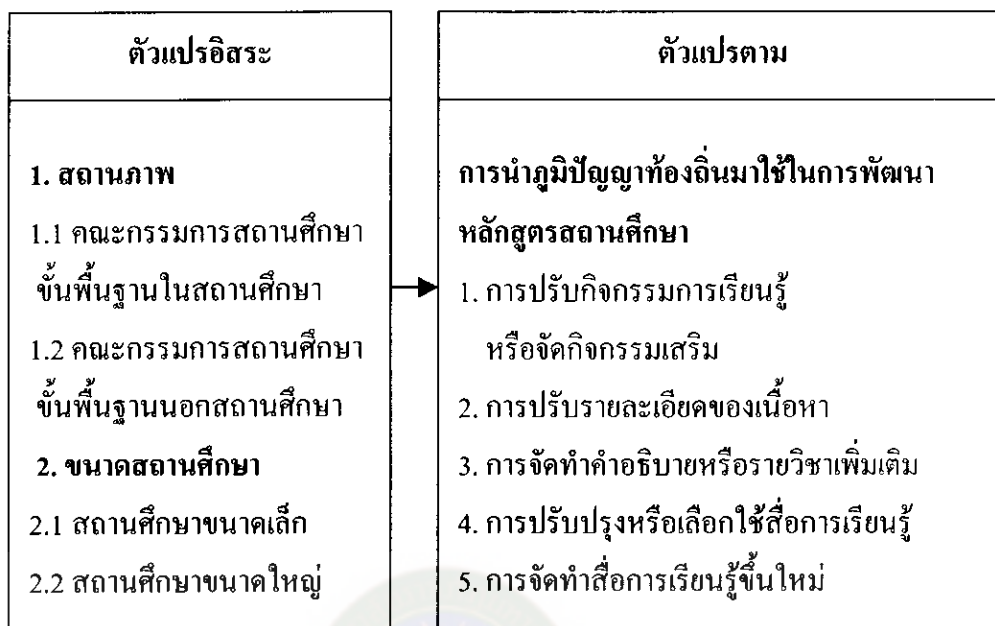
1. เพื่อศึกษาระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ทั้งโดยรวมและรายด้าน
2. เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพกับขนาดสถานศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ต่อการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งโดยรวมและรายด้าน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1

สมมติฐานการวิจัย

มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพและขนาดสถานศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ต่อการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย นำความแตกต่างด้านสถานภาพ และขนาดสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ต่อระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ตามกรอบแนวคิดของกรมวิชาการ 5 ด้าน (กรมวิชาการ. 2544 : 4) มาสังเคราะห์กำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยตามแผนภูมิ ดังนี้

กรอบแนวคิดการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 1,890 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1. 2549 ก : 4)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi - stage Random Sampling) โดยแบ่งกลุ่มตามอำเภอที่เป็นที่ตั้งสถานศึกษา กำหนดให้มีกลุ่มตัวอย่างครอบคลุมในทุกอำเภอ แล้วแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสถานภาพและขนาดสถานศึกษา กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของ Krejcie & Morgan (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 43) ได้ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 324 คน เทียบสัดส่วน แล้วจึงสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีจับสลาก

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

2.2.1 สถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกเป็น

- 1) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษา
- 2) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนอกสถานศึกษา

2.2.2 ขนาดสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : 1) จำแนกเป็น

- 1) สถานศึกษาขนาดเล็ก มีนักเรียนจำนวนไม่เกิน 300 คน
- 2) สถานศึกษาขนาดใหญ่ มีนักเรียนเกินกว่า 300 คนขึ้นไป

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 รวม 5 ด้าน ได้แก่

2.2.1 ด้านการปรับกิจกรรมการเรียนรู้หรือจัดกิจกรรมเสริม

2.2.2 ด้านการปรับรายละเอียดของเนื้อหา

2.2.3 ด้านการจัดทำคำอธิบายหรือรายวิชาเพิ่มเติม

2.2.4 ด้านการปรับปรุงหรือเลือกใช้สื่อการเรียนรู้

2.2.5 ด้านการจัดทำสื่อการเรียนรู้ชิ้นใหม่

นิยามศัพท์เฉพาะ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย ให้ความหมายและคำจำกัดความของคำศัพท์ที่ใช้ ดังนี้ คือ

1. การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การประยุกต์ความรู้ของชาวบ้าน หรือทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดขึ้น จากสติปัญญาและความสามารถของชาวบ้าน มาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาไปโดยปรับปรุง แก้ไขหรือจัดทำขึ้นใหม่ โดยการปรับกิจกรรมการเรียนรู้หรือจัดกิจกรรมเสริม การปรับรายละเอียดของเนื้อหา การจัดทำคำอธิบายหรือรายวิชาเพิ่มเติม ด้านการปรับปรุงหรือเลือกใช้สื่อการเรียนรู้ ด้านการจัดทำสื่อการเรียนรู้ชิ้นใหม่

1.1 การปรับกิจกรรมการเรียนรู้หรือจัดกิจกรรมเสริม หมายถึง การประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจ การศึกษาวิเคราะห์หลักสูตร จัดทำข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพท้องถิ่น ประเพณีและวัฒนธรรม การกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ การให้นักเรียน ฝึกปฏิบัติงานกับปราชญ์ชาวบ้านหรือสถานประกอบการ การนำความรู้แนวคิด ผลงานของปราชญ์ชาวบ้านมา

ใช้ประกอบการเรียนรู้ การเชิญวิทยากรในท้องถิ่นมาร่วมจัดการเรียนรู้ ตรงตามความชำนาญ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องตามความต้องการของท้องถิ่นและผู้เรียน และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้ตามศักยภาพ

1.2 การปรับรายละเอียดของเนื้อหา หมายถึง การรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน การจัดทำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม อาชีพ วิทยาการ ทรัพยากร วัฒนธรรมนิยมประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ และค่านิยมของท้องถิ่น นักเรียน ผู้ปกครอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานประกอบการในท้องถิ่น ปรับรายละเอียดของเนื้อหาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น เช่น อาชีพ เศรษฐกิจ ประเพณี วัฒนธรรม ทรัพยากรในท้องถิ่น จุดมุ่งหมายของหลักสูตร คาบเวลา ความต้องการของนักเรียน ความต้องการของผู้ปกครอง ความพร้อมของโรงเรียน ประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น และทรัพยากรที่มีในท้องถิ่น

1.3 การจัดทำคำอธิบายหรือรายวิชาเพิ่มเติม หมายถึง การวิเคราะห์จุดประสงค์เนื้อหา กิจกรรมของหลักสูตร และสภาพความต้องการของท้องถิ่นก่อนจัดทำคำอธิบายรายวิชา จัดทำคำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติมในเนื้อหาที่ไม่ปรากฏในหลักสูตรหรือกลุ่มสาระการเรียนรู้ สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สนองความต้องการด้านอาชีพของท้องถิ่น การอนุรักษ์ ประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่น การพัฒนาสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น และจัดทำคำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม รวมทั้งการเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดความต้องการของชุมชน

1.4 การปรับปรุงหรือเลือกใช้สื่อการเรียนรู้ หมายถึง การสำรวจสื่อที่มีในสถานศึกษา หรือสถานประกอบการหรือแหล่งเรียนรู้ การวิเคราะห์สื่อก่อนนำไปใช้ประกอบการเรียนรู้ การปรับปรุงหรือเลือกใช้สื่อ เอกสาร หรือหนังสือในสถานประกอบการหรือแหล่งเรียนรู้ การเลือกใช้สื่อให้สอดคล้องกับทรัพยากรท้องถิ่นที่หาง่าย ราคาถูก น่าสนใจ และช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ดีขึ้น

1.5 การจัดทำสื่อการเรียนรู้ขึ้นใหม่ หมายถึง การวิเคราะห์จุดประสงค์ เนื้อหา และกิจกรรมของหลักสูตร ก่อนการจัดทำสื่อการเรียนรู้ การจัดทำสื่อการเรียนรู้ขึ้นใหม่โดยเนื้อหาไม่ซ้ำซ้อนกับสื่อการเรียนรู้ของกระทรวง ศึกษาธิการ การจัดทำสื่อการเรียนรู้ขึ้นใหม่ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ เนื้อหา และกิจกรรมการเรียนรู้ เหมาะสมกับเวลาเรียน วัยของนักเรียน ทรัพยากรในท้องถิ่น ที่หาง่าย และราคาถูก รวมทั้ง ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการผลิตสื่อการเรียนรู้

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หมายถึง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ซึ่งมีสถานศึกษาในสังกัดตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ 4 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอของจังหวัดหนองคาย ได้แก่ อำเภอเมืองหนองคาย อำเภอท่าบ่อ อำเภอศรีเชียงใหม่ อำเภอสังคม กิ่งอำเภอสระใคร และกิ่งอำเภอโพธิ์ตาก

3. สถานศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2549 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1

4. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ปีการศึกษา 2549

5. สถานภาพ หมายถึง องค์กรประกอบหรือที่มาตามสัดส่วนจากการ ได้รับการแต่งตั้ง เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

5.1 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานภายในสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการ โรงเรียนหรือผู้รักษาการ ในตำแหน่ง และผู้แทนครู ที่ได้รับแต่งตั้งให้ทำหน้าที่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หนองคาย เขต 1

5.2 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานภายนอกสถานศึกษา หมายถึง ผู้แทนผู้ประกอบการ ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และหรือผู้แทนองค์กรศาสนาในพื้นที่และผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ได้รับการแต่งตั้ง ให้ทำหน้าที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาหนองคาย เขต 1

6. ขนาดสถานศึกษา หมายถึง การแบ่งขนาดโรงเรียน ตามกฎกระทรวงศึกษาธิการ ที่จำแนกเป็น 2 ขนาด ตามจำนวนนักเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 2) ได้แก่

6.1 สถานศึกษาขนาดเล็ก หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ที่มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 300 คน

6.2 สถานศึกษาขนาดใหญ่ หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ที่มีจำนวนนักเรียนเกินกว่า 300 คนขึ้นไป

7. ปฏิสัมพันธ์ หมายถึง การมีอิทธิพลร่วมกัน หรือมีความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน หรือการมีผลร่วมกัน ระหว่างสถานภาพ และขนาดสถานศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษา

ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ต่อการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น มาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยครั้งนี้ จะทำให้ได้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ สำหรับผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้เกี่ยวข้อง นำไปใช้กำหนดนโยบาย วางแผน ส่งเสริม สนับสนุน และเพิ่มประสิทธิภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ในโอกาสต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY